

سخنرانی‌های خیابانی؛ سند افتخار ایران و آذربایجان

جمال پور تاریخ‌پژوه اهل تبریز درباره مبارزات شیخ محمد خیابانی از تقدم فعالیت فرهنگی او نسبت به مبارزات میدانی سخن گفته و بیان می‌کند: شیخ در آغاز قیام به انتشار روزنامه تجدد همت گماشت.

به گزارش آران نیوز؛ تاریخ سیاسی ایران و آذربایجان همواره یکی از پرچالش‌ترین و درعین حال شیرین‌ترین بخش‌های تاریخ به شمار می‌آید. تلاش بیگانگان برای تجزیه کشور، وابستگی حکومت‌های طاغوت و مقاومت مردم نواحی مختلف ایران به خصوص آذربایجان، داستان‌های آموزنده‌ای را روایت می‌کنند. سرداران دلوری همچون ستارخان و باقرخان و مبارزانی مانند شیخ محمد خیابانی، بر تارک تاریخ این کشور می‌درخشند.

۲۲ شهریور ۱۲۹۹ مردی از تبار آذربایجان به شهادت رسید که تنها سینه ستپر کرده‌ی پارلمان عصر خود در برابر اولتیماتوم روسیه تزاری بود. او بعدها مقابل قرارداد ننگین و وثوق الدوله ایستادگی کرد و در واکنش به این اقدام، دولت آزادی خواه تاسیس نمود. قراردادی که نخست وزیر و ۲ نفر از وزرای قاجار برای انعقاد آن ۴۰۰ هزار تومان رشوه گرفته بودند و در صورت اجرای آن، ایران تحت الحمایه انگلیس می‌شد و تمام امور کشوری و لشکری ایران زیر نظر مستشاران انگلیسی قرار می‌گرفت.

شهید خیابانی در سخنرانی آغاز قیام تبریز می‌گوید: «آذربایجان جزو لاینفک خاک ایران است. آزادی خواهان ضد دولتی قیام کرده‌اند که به پشتیبانی بیگانگان می‌خواهد در سراسر ایران یک رژیم علنی استبداد و ارتجاع تاسیس کند و ما به هر قیمتی که تمام شود، باید ایران را آزاد کنیم.»

میکائیل جمال پور، مدرس دانشگاه و تاریخ‌پژوه اهل تبریز درباره این مرد نامدار به خبرنگار آناج می‌گوید: شیخ محمد خیابانی یکی از قهرمانان آذربایجانی و تبریزی است که هدف او از قیام، صیانت و پاسداری از نهضت آزادی خواهی مردم ایران بود.

روزنامه تجدد؛ سرآغاز مبارزه فرهنگی شهید خیابانی

جمال پور می‌افزاید: شیخ محمد خیابانی با داشتن نیروهای آگاه و مبارز در عصر طلایی مشروطیت، برای مبارزه با نیروهای استبداد داخلی، اقداماتی انجام داد که حتی برای آیندگان نیز الهام بخش است. از جمله اقدامات ثمربخش او می‌توان به تقدم فعالیت‌های فرهنگی نسبت به فعالیت‌های میدانی و عملیاتی اشاره کرد. او به انتشار روزنامه تجدد همت گماشت و فعالیت‌های مختلف فرهنگی انجام داد.

وی اضافه کرد: در زمان شیخ محمد خیابانی که خود روحانی فاضل و اندیشمندی بود، انواع ارتباطات منطقه‌ای به وسیله ایشان به وجود آمد، به طور مثال می‌توان به ارتباط با تفلیس و حتی سایر استان‌های کشور اشاره کرد.

هویت دینی و ملی قیام شیخ محمد خیابانی

جمال پور با اشاره به پاسداری شیخ محمد خیابانی از تمامیت ارضی ایران، افزود: روزنامه‌ای که با نام تجدد به مدیریت شیخ محمد خیابانی به چاپ می‌رسید، در قسمت اصلی و شناسنامه روزنامه، عبارت "آذربایجان جزو لاینفک ایران است"، درج شده بود. هم اکنون این روزنامه در کتابخانه‌های کشور و تبریز نگهداری می‌شود. این اقدام نشان دهنده حفظ اصالت ملی و ایرانی بودن شیخ محمد خیابانی است.

ذکاوت خیابانی در برابر تجزیه طلب‌ها

این تاریخ‌پژوه بیان داشت: در دهه‌های گذشته، برخی افراد، شبهه‌ای درباره ماهیت قیام شیخ محمد خیابانی، با این عنوان مطرح می‌کردند که، شیخ محمد خیابانی، خواهان تجزیه آذربایجان بود، با کمی دقت در تاریخ به خوبی می‌توان دریافت که شبهه مطرح شده، ناشی از عدم اطلاع کافی از ماهیت قیام شیخ محمد خیابانی است، چراکه شیخ، به دلیل اقدامات خصمانه روسیه تزاری، نام این منطقه را عوض کرد و این حرکت، اقدامی اساسی در مقابله با افرادی بود که خواهان تجزیه کشور و جدایی آذربایجان از ایران بودند. این مدرس دانشگاه، خاطرنشان کرد: راهی که شهید خیابانی بنا نهاد، راه مبارزه فرهنگی و عملی با استبداد و استعمار است. مبارزه فرهنگی با استبداد و استعمار را اولین بار این مبارز بزرگ، مطرح نمود و عملی ساخت.

قرابت تاریخی قیام‌های دوران مشروطه

وی با اشاره به قرابت تاریخی قیام شیخ محمد خیابانی در تبریز و قیام میرزا کوچک خان جنگلی در شمال کشور، افزود: عصر شیخ محمد خیابانی، دوره طلایی بیداری مردم ایران بود. در دوران مشروطیت، دوره تحولات بین‌المللی و منطقه‌ای انگلستان و روسیه تزاری را شاهد هستیم. فلذا مردم ایران در یک چالش جدی با استبداد داخلی و استعمار خارجی قرار دارند، با توجه به حضور روس در شمال کشور، میرزا کوچک خان در شمال کشور مشغول مبارزه با روسیه تزار بودند و در منطقه آذربایجان، شیخ محمد خیابانی در حال مبارزه بود. به طور کلی همه این مبارزات را می‌توان در یک قالب مشترک به عنوان اقدام علیه استبداد قاجار و استعمار بین‌المللی، به شمار آورد.

سخنرانی‌های خیابانی؛ سند افتخار ایران و آذربایجان

جمال پور درباره شئون نمایندگی مردم توسط شیخ محمد خیابانی، اینگونه یادآور می‌شود: شیخ محمد خیابانی، زمانی که در مجلس شورای ملی نمایندگی مردم را بر عهده داشت، سخنرانی‌های آتشین و روشنگرانه را انجام می‌داد که ناشی از وظیفه نمایندگی ملت و خواستار مطالبات مردمی بود. امکان ندارد، پژوهشگری در زمینه قیام تاریخی شیخ محمد خیابانی، به تحقیق و مطالعه بپردازد، ولی از کنار اقدامات و سخنرانی‌های این مبارز آذربایجانی به سادگی عبور کند. سخنرانی شیخ محمد خیابانی علیه استبداد و روسیه تزاری و انگلیس، سند افتخار ایران و آذربایجان است.

الگوهای نمایندگی مردم و محافظان منافع ملی

جمال پور در پایان تأکید کرد: عملکرد شیخ محمد خیابانی، معیار تشخیص یک نماینده مردمی است. به طوری که نماینده مجلس باید، حافظ منافع ملی کشور و مردم باشد و با محافظه کاری و انواع معاملات نباید سازگاری داشته باشد. در طول دوره‌های مختلف مجلس در ایران، نمایندگانی بودند که به عنوان شاخص به جا مانده‌اند، مرحوم مدرس یکی از همین نمایندگان شاخص بود که با رضاحان پهلوی مبارزه کرد. لذا نماینده مجلس باید حافظ منافع مردم و دین اسلام باشد و در زمان حاضر این وظیفه در پاسداری از انقلاب اسلامی، خلاصه می‌شود.

منبع: آناج